

De modo generationis, sationisq; in arboribus.

CAPVT I

ARBORVM, & summatim plantarum generationes, aut sponte, aut semine, aut radice, aut auulsione, aut ramo, aut surculo, aut ipso trunco factitant, aut etiam ligno minutatim conciso: nam eo quoque modo planta exoritur. Sed principatum in his spontanea obtinent. Quæ uero semine, radiceq; fieri solent, naturales maxime, inter reliquas esse appareant: nam ipsæ quoq; spontaneæ quodammodo sunt, & syluestrium ob id generi accommodantur. Reliquæ autem hominū arti, aut electui pertinent. Singula igitur modo ex prædictis aliquo erumpunt, sed pars maior pluribus sanè modis procreatur. Olea enim omnibus prouenit rationibus, præterq; surculo: defixa enim nequit germen citare, ut ficus ex crada, & punica ex uirga. Quancq; nonnulli adminiculo quoq; defixam ad ederam, uitam egisse communem, factamq; arborem affirmant. Sed id raro: illud uero ex maiore parte à natura factitari uidemus. Ficus quoque omnibus modis emergit, præterq; ex ramo & surculo. Mâlus & pirus, raro ex ramis. Cæterū cuncta magna ex parte, his quoq; enasci contingit, modò leues, nouelli, facileq; aucti es petantur. Verū illi prouentus magis naturæ conueniunt. Contingens autem pro possibili accipi ratio est: quippe cum in totum, quæ ex supernis potius enascantur, paucissima sint: quemadmodū quæ ex palmitibus uitis proueniunt: ista enim nec ex proxa, sed ex palmitibus exit, & si quid aliud eiusmodi annotetur, seu arbor, seu suffrutex: ut ruta, uiola, sisymbrium, serpyllus, elenium. Omnium itaq; communis maxime generatio, quæ auulsione, atq; semine fiat. Omnia uero, quæ semen ferunt, semine quoque gignuntur. Nasci & laurum ex auulsione affirmant, si quis sublatis surculis ferat: sed quod auellitur, radice, aut stipitis aliquid habeat oportet. Fieri tamen potest, ut & absq; eo, tam punica, quàm mâlus uerna exoriatur. Amygdala quoq; fata exurgere potest. Sed plurimis ferè modis uenire olea uidetur: nam ex trunco, ramo conciso, radice, ligno, uirga, item adminiculo, quemadmodū diximus. Myrtus inter cætera huic maxime similis: nam & ligno, & ramo prouenit. Ligna tam eius, q̄ oleæ, palmo minora diuidi haudquaq; oportet, neq; cortex detrahi debet. Arborea modis prædictis exeunt, atq; concresecunt: insitiones enim aut inoculationes, misturæ quædam, aut alio pacto generationes esse uidentur: de quibus postea dicemus.

Quomodo suffrutices herbæ iterumq; arbores nascantur.

Cap. II

Vffruticum autem, atq; herbarum pars maior semine, radiceq; nascitur, quædam etiam utroq;: nonnulla tamen ex germinibus, ut dictum iam est. Rosa & lilium, caulibus concisis, ut etiam gramen exeunt: caule quoq; toto propagato, rosa & lilium nascitur. Peculiaris maxime generatio, quæ ex lachryma fit: quippe lilium ita exire uidetur, cum id quod defluxit, sole exaruerit. Lachrymam quoque equapij uim eandem sortiri uolunt: etenim lachrymam id quoque emittit. Prouenit & quoddam harundinis genus, si quis in obliquum colos præcisas, fimo, terræq; abscondat. Peculiare quoque in ijs, quæ radice capitata coherent, ut ex radice proueniant. Cum autem uis genitalis tot modis comprehendatur, arborum pars utique maior, quemadmodū paulò antè retulimus, pluribus modis apta est exoriri. Sunt tamen, quæ ex semine tantum nascantur.

nascantur, ut abies, pinus, larix, summam omnes coniferæ, item palma: ni fortè apud Babylonem è uirgis quoq; proueniat, sicut nonnulli asseuerant. Cupressus cæteris quidè in locis semine prouenit, in Creta autem insula etiam trunco, ut montosa in Tarra. Apud hos enim cupressus cædua est, quæ ex cæsura germinat, modis omnibus præcisâ: nam & ab terra, & parte mediâ, & superna: nonnulli loci uel ex radicibus germinat, sed raro. De robore diuersa sententia est, quidam enim ex semine tantum eam produci statuunt, alij ex radice quoq; sed lente: nonnulli etiam ipso caudice detruncato, auulsione, aut radice, nihil ex ijs, quæ ab imis plantigera nõ sint exoriri posse arbitrant. Cunctorũ aut, quorũ generatio numerosior est, quæ auulsione, atq; etiam magis quæ sobole perfici potest, ocysissima, & auctu perfacilis est, si ab radice soboles accipiatur: & quæ sic, aut ullo pacto plantis serantur, hæc omnia fructus similes afferre uidentur.

*Quamobrem degenerent interim sata, & quæ non degenerent, sed meliores
scant quoq; & hoc in arboribus. Cap. III*

Væ autem fructibus eorũ, quæ sic quoq; proueniunt, sata sint, hæc (ut ita loquar) omnia deteriora reddunt. Quædam etiam omnino degenerant, ut uitis, málus, ficus, punica, pirus: quippe cum ex grano ficario nullum penitus genus procreetur, sed caprificus tantũ, aut ficus syluestris erũ-
30 pit: colore etiam sæpenumero discrepans, ex nigra enim candida, & ex candida nigra gignitur: ex uite quoq; nobili, ignobilis, & sæpe diuersa genere exit. Nonnunquã nil penitus urbanũ, sed planè syluestre prouenit: & adeò quandoq; ut fructũ perficere minime quæat. Quædam fructũ ne compilare quidem ualent, sed ad florem usq; tantũmodo ueniunt. Nascitur ex nucleo quoq; olea, syluestris olea: ex acinis málus punici glaucis uilia exeunt, & ex enucleatis dura, & plerunq; acida: eodẽ modo ex piro uitiatum pirastrũ: ex máló tum deterius genere, tum acida ex dulci: & cotonea ex struthæa. Amygdala quoq; degenerat, tum sapore, tum quod dura ex molli reddi. Idcirco adultam inserere, aut plantã sæpius transferre præcipiunt. Quercus quoq; de-
30 terior exit: itaq; cum pleriq; ex ea, quæ in Epyro nascitur, seruissent, nullo pacto prouenire similis potuit. Laurũ, atq; myrtum præstare interdũ inquit, sed magna ex parte eas quoq; degenerare, ne colorem quidè seruare, sed ex fructu rubro fieri nigrum, ut in Antandro. Plerunq; cupressum quoq; ex scemina, marem prouenire affirmant. Palma inter ea, quæ semine exeunt, & pinus conifera, & picea, tineosa maxime (ut sic loquar) persistere in totum uident. Hæc igitur inter ea, quæ mansu- scere patiunt. Inter feroces autem plures genus suũ seruare possunt, scilicet uirium portione, utpote cum natura ualidiores sint: contrariũ enim haud probe putaueris, nullã scilicet posse in illo ordine degenerare, atq; omnino inter eas, quæ semine tan- tummodo exeunt, nisi quod cultura ualeat immutari. Loca quoq; à locis differunt, et aër ab aère: quibusdam enim in locis regio similia proferre uidetur, ut etiam in Philip-
40 pis: e contrario uero pauca, paucisq; in locis mutant, ut ex semine syluestri urbanũ, aut ex deteriori absolute gignat melius: id enim de punica tantũ in Aegypto Ciliciæ euenire accepimus. Namq; in Aegypto acidam tum semine, tum planta in dulcem quodammodo, aut uinolentã conuertit. Ciliciæ uero circa Solos, iuxta amnem Pinarũ, quã contra Dariũ dimicatũ est, omnes sine nucleo surgunt. Quod si quis etiã palmã nostratẽ in Babylone serat, reddi fructiferã, & loci illius domesticis similem, consentaneũ est. Eodẽ modo, & si qua alia tellus ad aliũ fructũ ita se habet: etem omni cura, culturaq; exuberãtiõ iste persistit: indicatiũ quod ea quæ aliorum inde transfe- runt, ptinus sterilescunt: quædam etiã germinis infœcũda omnino reddunt: quin & ali- mento, ac reliqua opera permutant: & ut syluestres mitescãt, & urbanarũ ipsarum

quædam neglectæ immiteſcant, ceu punica, amygdala. Quidam etiam ex ordeo, triticum: & ex tritico, ordeum gigni, eodemq; fundo id fieri aiunt: ſed hæc pro fabuloſis quibuſdã accipies. Quæ enim hunc in modum mutari poſſunt, ſponte ſanè mutari oportet. Diuerſitate autem regionis mutatio ſequitur, ut in Aegypto & Cilicia: de punica diximus nulla adhibita cultura. Eadem ratio ubi fructifera ſterileſcant, ceu perſicum Aegypti, & palma in Græcia: & ſi quis eam, quæ in Creta inſula populus nigra uocitetur, tranſtulerit. Quidam & ſorbium ſterileſcere uolunt, ſi ad loca feruentia uenit: hæc enim ſua natura, frigida quærit. Vtrunque ex contrarietatibus accidere ratio eſt, ſiquidem nonnulla ſolo mutato, naſci omnino recuſent. Mutationes, pro ſoli natura, tales profectò accidunt: pro ſatu autẽ, quæ de ſemine diximus. Nam & eorũ, quæ ſemine ſeri poſſunt, numeroſa notatur mutatio. Punica & amygdala, cultura mutantur: punica, ſi ſimum ſuillum, aquarũq; fluentium copiam adpiſcatur: amygdala, ſi quis paxillum adigat, lachrymamq; defluentem diutius auferat, reliquumq; cultum impendat. Pari modo, quæ ex ſylueſtribus manueſcunt, aut ex urbanis tranſeunt in ſylueſtres, quædã cultu, quædã autem neglectu mutantur: niſi quis non mutationes quidem illas, ſed crementa, ſiue acceſſiones in melius, deteriuſue putauerit. Neq; enim oleaſter, olea: nec pyraſter, pyrus: nec caprificus, ſi cuſ fieri poteſt: quod enim oleaſtro accidere dicunt, ut ſi ſurculos decidas, aut in totum transferas, germen oleagineũ proferat, magna quædam mutatio eſt. Sed hæc utro modo accipi debeant, nihil referat.

Oſtenta in arboribus. Cap. IIII

AD hæc fortuitam quoq; mutationẽ fieri aiunt interdũ fructuum, nonnunq; arborum ſummatim ipſarum: quæ quidẽ aruſpices oſtenta eſſe exiſtimant: exempli gratia, puniçũ acidum edere dulce, & dulce acidum: ruruſus arbores ipſas, ut ex acida dulciſ, & ex dulci acida ueniat: ſed deteriuſus in acidam, q̃ in dulcem mutari. Item ex caprifico, ficum, & ex fico, caprificum: ſed de fico in caprificum deteriuſus. & ex olea, oleaſtrum: & ex oleaſtro inuicem oleam, quod raro euenit. Ruruſus ficum ex candida, nigram, & ex nigra candidam: pari etiam modo, ut ex uite. Ergo hæc tanq; prodigia, & præter naturam normam accidere arbitrantur: ſolita uero, nullo pacto mirantur, ut quod in uite quam capneium uocant, cernitur: nam ex nigro racemo, candidũ, & ex candido, nigrum, hæc præſtat. Neq; enim aruſpices iſta interpretant, quoniam ne illa quidem, quæ ratione regionis mutari ſoleant, quemadmodũ punicam in Aegypto mutari propoſuimus: ſed hic ita fieri mirum, quoniã una tantum, aut duæ, & hæc raro per uniuerſum tempus mutantur. Et ſi aliquando ita fit, in fructibus potiuſus diſcrimen, q̃ in totis arboribus percipitur. Nam talis quoq; rei temeritas, fructibus nonnunq; contingit, ut ficus poma auerſa ramulis ferat, & punica, uitiſq; caudice ſuo fructificet: ad hæc uitiſ fructum abſq; ſoliſ produxit: olea, ſoliſ amiſſiſ fructificauit, quod & Theſſalo Piſiſtrati filio accidiffe proditũ eſt. Nonnunq; ratione hyemis, aut alias ob cauſas quædã accidunt, quæ normæ naturali incongrua iudicantur: cum tamen non ita ſit, ut olea penitus aliquando aduſta, regerminauerat tota. Bœotię uero germinibus omnibus à locuſtiſ deroliſ, iterum germinauit. Sed hæc haudquaç pro abſurdiſ animaduerti forſitan debent, quippe cum ad manifeſtas cauſas redigi poſſint. Sed potiuſus, ſi non ex propriiſ lociſ fructificent, aut non fructuſ proprioſ ferat, natura tota immutatur, ut diximus. Mutationes arborum tales adnotantur.

Quæ herbe degenerent, melioreſcãntue: Siſymbrium in mentam, triticum in lolium, legumina coſtibilia, & incoſtibilia, & quo pacto craſſeſcant. Cap. V

Ex reſ

Hx reliquis autem plātis, sisymbrium, nisi cultura coherceatur, in mentam mutari uidetur. Quamobrem saepius id transferre cōsueuerunt. Triticum in lolium transit. Sed hæc in arborum genere, si ita sit, sponte, fortuitoq; eueniunt. Annuis autem paratu quodam, & opera contingunt, ut tīpha, semenq; mutari in triticum solent, si pista serantur: idq; non protinus, sed anno tertio. Quod similiter ferè sit, atq; cum semina ratione locorum permutantur. Nam ea quoque singulis in locis temporis spacio pari ferè, atque tīpha mutantur. Triticum quoq; syluestre, & ordeum, culta & mitigata per temporis tantundem mutantur, & hæc fieri mutatione loci, culturaq; uidentur, 10 Nonnulla etiam utroq; modo. Quædam cultura tantum, ut legumina: ne incoctibilia fiant, nitro pridie macerata serere in sicca tellure, præcipiunt: lentem, ut crasse sciat, paxillo demittunt: cicer, ut grandescat cum putaminibus madefactū obseritur. Temporibus quoque ratione semina immutantur, ut leuiora, facilioraq; reddantur: ut si eruum quis Vere serat, facile, gratumq; exit, non graue, quemadmodum si autumno seratur. Fit & in oleribus cultura causa mutatio, ut apium, si satum conculcetur, cylindroq; spiffetur, coæqueturq;, crispum inquit prouenire. Mutantur item, regione, tellureq; mutata, ut etiam cætera. Hæc esse omnium communia constat. An uero ob aliquam offensam, aut demptionem partis, arbor reddi in fœcūda possit, quemadmodum animalia, prætermittendum non est. Ergo secundum red- 20 ditam illam diuisionem, nihil ad plus minus uel ferèdum causa detrimenti notatur, sed aut totum perit, aut incolume perdurans fructificat. Senecta uero communis quædam corruptio generibus omnibus accidit: absurdum uero plantas sponte oriri, mutariq; appareat.

In animalium genere mutationes.

Cap. VI

Nam in animalium genere potius huiusmodi fieri mutationes naturales, pluresq; profecto cernuntur. Quædam enim temporis ratione mutari uidentur, ut accipiter, upupa, & similes uolucres. Item pro locorum mutatione, ut coluber stagnis exiccatis marcescit. Euidētissima uero non- 30 nulla cum in generatione consistunt: mutantur enim per animalia plura, ut cum ex tinea eruca, tum ex ea papilio gignitur: inq; alijs pluribus hoc euenire notatum est: sed fortè id non absurdum, nec simile huic quod quærimus est.

De satu, & scrobibus, & radice, & positu arborū, & satione ficus.

Cap. VII

Verum ita arboribus summatisq; omnibus terræ stirpibus euenit, ut antè iam dictū est, quò sponte germinetur facta mutatione quadam, ex uel aspectus cœlestis, generationes, mutationesq; hisce cōtemplandum. Cum uero cultus, operaq; plurimum ualeat, atq; etiam magis satus magnas differētias faciant, de his quoq; referre condecet, & pri- 40 mo de satu. Ergo tempora antè exposuimus, quibus plantas quamprimum petere conueniat, & à solo simili eius quo serendum statueris, aut etiam deteriore: scrobes uero tempore ante longissimo, atq; altius semper defodiendum, etiā ijs, quæ telluri summæ adhærent. Radicem autem nullam altius descendere ternis semipedibus quidam uolunt: itaq; illorum cōsiliū improbant, qui altius serunt, sed haudquaq; recte id affirmasse in plerisq; uidentur. Nam si aut solum altum, aut regionem commodam, aut etiā terram facilem nanciscantur, multo longiorem radicem impellunt, quæ scilicet apta sint stirpe alta adhære. Pinum itaq; uectè sollicitatā, quò transferretur, longiorem quàm octo cubita radicē habere quidam uidisse retulit, quanquam non totam refossam, sed abruptam. Plantas, si fieri possit, corpore fibrato capi oportet.

ter: sin minus, ex parte potius inferiore, quàm superiore assumes, præterq̄ in uite. Et fibratas in recto demittendum: at infibres, aut ad palmi magnitudinē, aut plus paulò sternendum. Quidam etiam fibratas ipsas sternendas præcipiunt. Positum quoq̄ obseruandum ex æquo, quem arbores nonnullæ haberent, aut in aquilonem uersa, aut in orientem, aut in meridiem. Plantas etiam ipsas uiuiradices faciendum, quæ scilicet pati hoc ualeant: alias apud arbores ipsas, ut oleas, puros, mâlos, ficus: alias exemptas, ut uites: quippe cum istæ apud parentem uiuiradices minime effici possint. Si autem plantæ fibratæ, aut particula stipitis suffultæ, accipi nequeant, ut oleæ lignum subtus scindendum, & lapide interiecto serendum. Pari modo & fici, & reliquarum. Seritur ficus, & si quis ramū uastiozem, ex acutū percutiat malleo, quoad super terram exiguum relinquat, ac deinde arena superiniecta operiat, easq̄ plantas meliores effici uolunt, quandiu nouellæ extant. Vitis quoq̄ satio similis cū palo seritur: palus enim ratione infirmitatis palmitem antecedit. Serūt hoc modo & punicam, & alias arbores. Ficus, si iuxta scyllam seratur, ocyus crescit, minusq̄ a uermibus infestatur. Summatim, omne scyllæ appositum, facilius germinat, celeriusq̄ augetur. Quæ autem ex trunco, præcisatq̄ seratur, deorsum uersus sectura in uersa serere oportet, nec palmo minora præcidere, ut retulimus, corticemq̄ minime detrahere. Seruntur autem ex his rami, quibus germinatibus, terram semper assidue accumulandum, quoad satis corroboretur. Hic oleæ, myrticq̄ satus proprius est: cæteri autē communius omnibus competunt. Ficus in radicanando præcipua & satione qualibet maxime inter omnes arbores est. Punicas, myrtos, lauros, crebras serere, non plus, quàm nouenos pedes distantes, præcipiunt: mâlos distantiores paulò, puros amplius, & prunos: amygdalas, & ficos, multo amplius. Simili modo & punicam. Pro loci quoq̄ ratione interualla relinquendum: in montanis enim minora, quàm in campestribus: omniū autem (ut sic dicam) maximum, ut solum commodum, conueniensq̄ cuiq̄ tribuatur: tunc enim præcipue quodq̄ uiget. Vt autem absolute loquamur, oleæ, fico, uiticq̄ solum campestre maxime competere statuunt: nucum autem, pomorumq̄ generi, radices montium. Nec inter ea, quibus genus cōmune est, solum accommodandum ignorare oportet. Vitium solo differentia maxime numerosa est. Quot enim genera telluris, totidē & uitium esse quidam affirmant. Quæ cum secundū naturam seruntur, frugifere prodeunt: cum præter naturam, facile sterilescunt. Igitur hæc omniū quodammodo communia sunt.

Satus ex cultura palmarum: genera palmarum. Satio cæterarū arborum, cultus & opera. De fumo, & simorū generibus. De puluere. Amygdalam ex amara dulcē fieri. Cap. VIII

Almarum autem satus, cultusq̄ sequens, præter cæteros, peculiaris esse uidetur: Serunt enim ligna, quæ in fructibus insunt, bina iuxta, composita subter, binaq̄ superne colligantes: omnia prona: germen enim non de supinis, cauisq̄ partibus mittunt, ut quidam uolunt, sed è supernis. Quapropter in eorū coniunctione, quæ superponuntur, minime est operiendum principia, unde germen. Plura autem simul seruntur, quoniam satio unius infirma est. Horum radices amplexu mutuo connectuntur: atq̄ ilico primi ortus promiscui coalescunt, ut unus ex cunctis caudex cōficiatur. Satus ex feminibus talis fieri solet. Ex trunco autē palmæ ipsius, cum partem abstulerunt supernam, qua cerebrum includitur (auferunt autem cubitorum duorum longitudine) quam fissuris humore ipso detracto, defodiunt, solum arenosum, falsuginosumq̄ concupiscit. Idcirco ubi tale non sit, agricolæ salem aspergunt: quod quidem circum radices facere haud quaquam oportet, sed longius amandando accumulare quantū semifextarius. Quod talem appetat locum, illud quoq̄ argumento capiunt

capiunt: Nam ubi palmarum copia sit, humus arenosa cōcernitur: quippe apud Ba-
 bylonem qua palmæ nascuntur, sic esse aiunt. Quin & in Africa, & Aegypto, &
 Phœnice, Syriæ quoq; caua cognominata, tribus tantū in locis arenaceis eas gigni,
 quæ condi, reseruariq; possint: reliquas autem, quæ cæteris in locis proueniunt, mi-
 nime durare, sed protinus putrescere. Virides tamē suauis esse, gustuq; gratas, atq;
 ita consumi amant, & crebram rigationem. De fimo diuersa sententia est: Quidam
 enim has fimo delectari negāt, sed abhorrere omnino statuunt. Alij usum fimi con-
 cedunt, cumentumq; magnū capere eo affirmāt. Riuis tamen fimum misceri opor-
 tere inquit: quemadmodum Rhodij facere solent. De hoc ita quærendum am-
 10 plius est: forsitan enim alij hoc modo, alij illo colere consueuere. Et fimum ipsum cum
 aqua utilem, sine aqua non esse cōtingit. Cum autē anniculæ sunt, eas transferunt,
 & salem adiiciunt, & bimas iterum transferunt: etenim mutatione sedis uehemen-
 tissime gaudēt. Transferūt quidam Vere, sed Babylonij circa sydus. Ad summam,
 pars maior eo tempore serit, ut & proueniat, & crescat celerius. Nouellam minime
 tangunt, sed comas duntaxat religant, ut procera assurgat, nec uirgæ torqueantur.
 Post hæc deputāt, cum iam maiuscula sit, & crassitudinem habeat: tantū uirgæ relin-
 quunt, quantum magnitudo palmi: quandiu nouella sit, fructum nullo intus ligno
 producit: postea cum ligno quidam Syrios nullam adhibere culturam, sed purgare
 tantū, atq; irrorare affirmant. Aquam scaturientē, potius quā pluuia eas quærere
 20 aiunt. Tale autē in conualle, qua palmaria sunt, exuberare. Conuallem istam, per
 Arabiam usq; ad rubrum tēdere mare, Syrios affirmare, ac plerosq; qui inde uenif-
 sent, referunt. Eius itaq; conuallis parte cauissima, palmas exoriri enarrant. Sed hæc
 utroq; modo forsitan fieri possunt: nā pro regionibus, sicut & arbores ipsæ uariant,
 Culturas quoq; inter sese distare, haud pro absurdo intelligi debet. Genera autem
 palmarū plura. Primū enim & quasi discrimine maximo, quod aliud fructiferum,
 aliud sterile, quo Babylonij lectos, & uasa conficiūt. Fructiferarum aliæ mares, aliæ
 foeminae. Interest est autē, quod mas primū super spatham floret, foemina fructum
 oblongum ilico præstat. Fructuum ipsorum differētiæ plures: alij nanq; sine ligno
 intus, alij cum ligno: & alij duro ligno, alij molli. Colore quoq; inter se discrepāt: alij
 30 enim candidi, alij nigri, alij flauī: ad summam, nō pauciores, quā ficorum colores,
 aut absolute genera statuunt. Ad hæc differre magnitudine figuraq; uolunt: quos-
 dam enim in modum esse mälorum, magnitudineq; tantos, ut quatuor tantum in-
 spicam teneātur, alios minutos cicerum magnitudine. Saporibus plurimū differre
 inquit, sed optimū tam inter nigros, quā inter cādidos, genus quod regium uo-
 cant, cum magnitudine, tum uirtute: sed rarū id esse: nam tantū fermē in hortis anti-
 qui Batoni apud Babylonem cōperiri affirmāt. In Cypro genus quoddā peculiare
 palmarum est, cuius fructus nunq; maturescit, crudus tamen suauis apprime, dul-
 cisq; est, dulcedinemq; ipsam peculiarē sortitur. Quædam nō fructu modo, uerum
 & arbore ipsa, longitudine, formaq; reliqua distant. Non enim magnæ, excelsæq;
 40 sed breues, foecundiores quā cæteræ, trimæ protinus fructificātes. Tales etiam in
 Cypro, in Syriā quoq; Aegyptoq; palmæ proueniūt, quæ quadrimæ, aut cum plu-
 rimum quiquēnes fructificāt, hominis altitudine assurgētes. Genus aliud est in Cy-
 pro, quod & foliū amplius habet, & fructū multo ampliorē, discrimineq; peculiari
 discretū, magnitudine mālī punici, figura oblongum: non tamen sapidum tanq; cæ-
 teræ, sed radicibus similem, ut nō deuoretur, sed succo tantū expresso expuatur. Igi-
 tur palmæ, generibus (ut dictū est) pluribus constāt. Recondi autē ex ijs fructibus,
 qui Syriæ nascuntur, illos tantū posse, quos palmaria conuallis parturit, narrāt. Qui
 uero in Aegypto, & Cypro, & alibi gignūt, hos recentes omnes cōsumi. Est autē
 palma, quoad simpliciter exprimi possit caudice uno, atq; simplici corpore. Quædā

tamen uel bifida exeunt, ut in Aegypto, quasi bifurcae statura caudicis a parte, qua finditur, uel quina cubita, parte scq; inter sese propè partes ipsae assurgunt. In Creta quoq; plures bifidas prouenire affirmant, quasdam trifidas. In Lapaea uel quino cerebro genus quoddam enasci tradunt. Fertioribus itaq; locis plura eiusmodi, atq; in totum genera, differentiasq; amplius facitari consentaneum est. Genus aliud est, quod plurimum gigni in Aethiopia fertur, Cyce uocatum, fruticosum, non uno caudice, sed pluribus, & interdum aliquatenus coniunctis: uirga minime longa, sed cubitali tantum, leui tamen coma cacumini adnexa: folio amplo, & quasi ex duobus minutis compacto forma eximia: fructum figura, magnitudine, saporeq; diuersum, q; caetera praestant, quippe rotundiorè, gustuq; gratiorè, sed minus dulcem. Triennio maturant, ut fructum ueterem habeant nouo subnascete. Panes quoq; ex his conficiunt. De his igitur uel amplius considerasse oportet. Palmae autem, quas humiles uocant, genus aliud est, quasi aequiuoce dictum. Nam excepto cerebro uiuunt, & ab radicibus succiferae repullulant. Fructu quoq; & folijs distat. Sunt enim lato, molliq; folio: ob id sportulas, tegetes, & capitis umbracula eo contextunt. Quin & in Creta insula multae, atq; etiam multo plures in Sicilia tales proueniunt. Sed haec prolixius, q; proposita res exigeret, diximus. In caeterorum autem satum plantas in contrarium multi permutant. Quamq; sint, qui referre nihilo uelint, minimeq; in genere uitium. Alij pampinum lasciuiorè, & qui amplius fructum protegeret, ita exire, minusq; amitti acinos putant, atq; hoc idè effici in fico. Nam si in contrarium permutata feratur, fructum non amittere, scansilemq; ita fieri censent: fructum praeterea seruare, si quis, dum nascitur, caulem statim defringat. Satus, generationesq; quo pacto se habeant, dictum ferè est, prout scilicet formula, notatq; subsignandi amplecti singula licuit. In cultu & opera omnium, alia communia, alia singulorum propria esse constat. Communia, fossio, rigatio, stercoratio, item purgatio, & aridorum exemptio. Quamq; secundum plus, minus ue differant. Aliae namq; magis fimum, & aquam diligunt, aliae minus: & cupressus, quae nullo pacto fimum, nec aquam concupiscit, sed etiam emori dicitur, si copiose nouella adaquetur. Punica & uitis aquam diligunt. Ficus cum rigatur, magis germine uiget, sed fructum deteriorè parit: praeterq; laconica, quae riguis uehementissime gaudet. Purgari omnia quaerunt, melioraq; redduntur exemptis aridis, tanq; alienis, quae tum incrementa, tum alimenta impediunt. Ob id cum arbor annosa est, eam totam decidunt, germinare namq; denuò incipit. Maxime purgatione myrtum & oleam egere Androtion autor est. Etenim quo pauciora reliqueris, melius germinat, fructumq; copiosius praestant, uite excepta. In hac enim plura relinquere ad germinationem, q; ad fructificationem, fatius est. Ad summam, & haec, & reliqua omnis cultura, pro natura cuiusq; propria impendenda est. Fimo quoq; acerrimo, & rigatione copiosissima, ut & purgatione, oleam, myrtum, punicamq; egere Androtion inquit. Nec enim medullam eas habere, nec ullo morbo sub terra infestari. Sed cum arbor uetusta est, ramos decidere, & truncum deinde colere, tanq; denuò satum oportere. Sunt qui diuturnissimam & ualidissimam myrtum, & oleam esse affirmant. Haec igitur praescrutari quispiam diligentius uelit: & si non omnia, tamen quod de medulla putatur. Fimus autem nec pariter omnibus, nec idem omnibus conuenit. Aliae namq; acriorè uelle uidentur, aliae minus acrem, aliae penitus leuem. Acerrimus hominis est, ut & Chartodras, omnium optimum eum esse asseuerat. Secundum suillum. Tertium caprarum. Quartum ouium. Quintum bouum. Sextum iumentorum. Stipularius diuersus, diuersoq; modo addit. Quidam enim illo debilius, quidam efficacior est. Omnibus fossionem prodesse existimant, sicut etiam sarculationem minoribus. Melius enim ita coalescere aiunt. Puluis quoq; ut nonnulla crescant uiuantq; facere uidetur, ut uua: quãobrem inferius saepe excitant. Nonnulli & ficos suffodiunt, ubi puluere opus sit. Megarēses etiam peponibus, cucumeribus, atq; cucurbitis, cum uenti anniuerfarij perflant, puluerem sarculo

sarculo excitāt, atq; ita dulciores, mollioresq; reddūt absq; rigatione. Hoc igitur con-
 cessum indubie habet. Sed uitē puluere cōspargere, aut ullo pacto tangere, cū uua
 nigrescere incipit, haud quāq; oportere existimāt. Sed si unq; ita agendū sit, cum ni-
 gra omnino reddetur, agendū censent. Alij neq; tunc oportere aiūt, nisi quoad run-
 candū sit. De his ergo ambigitur. Si quid autē fructū non fert, sed se totū in germina
 uertit, partē caudicis infimam scindūt, atq; lapidē interponūt, utcunq; disiectū, itaq;
 fructificare posse asseuerāt. Pari modo & si quam radicis partē secueris, fructū crea-
 tum iri. Quamobrem radices uitium summas, quum farmētis luxuriāt, euellunt. Fi-
 corum non solum radices amputāt, uerum etiā obducto cinere obstruūt, & passim
 10 caudicem scindunt, itaq; fructū copiosius dari affirmant. Amygdalæ uel palo ferreo
 infixo, cum penetratū sit, aliū quernū foramini facto adigūt, terrāq; occultāt: quod
 punire nonnulli uocitāt, perinde ac si arbor iniuria lasciuiret. Hoc idē & in piro fieri
 solet. Amygdalam uel ex amara dulcē effici uolūt, si quis caudice circumfosso, præ-
 terforatoq; mēsurā dodrantali, undiq; lachrymā effluentē in idē defluere sinat. Sed
 hoc tam ad fructificandum, q̄ ad bene fructificandū conferre creditū est.

Quæ fructus amittant antequam percoquant. De caprificatione. De conditione flatuum.

De culicibus ficarijs. De remedio ad culices.

Caput IX

20 **F**ructum autē anteq; coquāt, amittere possunt, amygdala, mālus, puni-
 ca, pirus. Omniū maxime ficus, & palma, qbus uel auxiliū magnopere
 quarit, unde & caprificatio cōperta habetur: nā ex pomis annexis cu-
 lices egrediētes corrodunt, & peruiā reddūt ficuū cacumina. Regiones
 quoq; ad iacturā fructuū differūt: quippe cū in Italia iacturā fieri negent: quāobrem
 caprificādī usus terræ illius incolis nullus penitus est. Nec in aquilonis, & macrosis
 locis id desiderat, ut in Phalico Megarēsis agri, & partibus quibusdā agri Corinthij.
 Flatuū quoq; cōditio pari ratione referre uidet. Aquilonijs enim potius q; australi-
 bus fructus decidūt: & si crebriores, uehementioresq; fuere, maior iactura sequatur
 necesse est. Itē natura ipsarū arborū refert. Præcoques enim amittūt, serotinae haud
 quāq; amittūt, ut laconica, & aliæ quædā: quamobrem eas caprificare minime asso-
 30 lent. Hæc igit locis, generibus, cœliq; ratione discrimen recipiūt. Culices uero fica-
 rij, pomis caprifici egrediūtur, ut dictū est. Sed ex putrescētibus eorundē granis gi-
 gnūtur, cuius indicium afferūt, quod postq; euolauerūt, grana ficibus nulla penitus
 insunt. Euolāt magna ex parte, pedē, aut pennā relinquētes in pomo. Est uel alterū
 culicū genus, cētinae uocatū, quod ociose uiuit, quēadmodū fuci inter apes, & quos
 ex altero genere sua poma ingressos adspexerit, protinus necat: id uero suis morit
 operculis. Laudant caprifici potissimū nigræ, ex locis ortæ saxosis: ob rationē, quod
 permulta istæ grana cōtineant. Noscit quæ apte culicibus emerferint, quod rubræ,
 & uersicolores, & robustæ constant: contrā, quæ minus apte, albæ, imbecillesq; cer-
 nunī. Apponūtur ficis, quæ scilicet eam operā desiderāt, cum pluerit: ubi uero plu-
 40 rimus sit puluis, ibi plurimæ, ualidissimæq; caprificus exeunt. Quin & poliū culices
 gignit, cū copiose fructificat. Et ulmis foliiculis genus quoddā bestiolarū innascitur,
 quod cnipes appellāt: qui cum in ficis gignūtur, ficarios illos culices deuorāt. Huius
 remedium cāros statuūt alligādos: in eos enim uertere sese culices inquit, sed ficis
 quidē auxilia istiusmodi cōperta habētur. Palmis autē masculinū coitū referūt: hoc
 enim & perdurare, & maturescere fructus potest. Caprificationē ob similitudinem
 quidā rem appellarūt, quæ sic fieri solet: Dum mascula floret, spatham abscindētes,
 qua flores emergūt, protinus, ut lanuginē, & florē, & puluerem cōtinet, super fru-
 ctum fœminæ decutiūt. Illa sic eo aspersu afficit, ut suos fructus nullo pacto amittat,
 sed cūctos cōseruet. Vnde fit, ut bifario adiumēto mas esse fœminæ ualeat. Fructuse
 ram enim fœminā uocat. Sed alterū ueluti coitus, alterū ratione alia cōtingit.